

Розробники:

Віра Рогова, канд. педагогічних наук, заслужений працівник освіти України, ректор Інституту;

Наталія Клокар, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри суспільно-гуманітарних наук;

Андрій Довгань, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри природничо-математичної освіти та технологій;

Ірина Дишлева, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти;

Олена Дерій, методист вищої категорії ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти, керівник проекту «Служба підтримки»;

Людмила Локоткова, завідувач Обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти;

Галина Рибитва, завідувач відділу педагогічної майстерності, інновацій та розвитку обдарованої дитини;

Юлія Гаркавенко, методист відділу психологічної підтримки та ментального здоров'я;

Тетяна Корж, методист відділу раннього розвитку, дошкільної та початкової освіти;

Оксана Полозюк, методист вищої категорії відділу психологічної підтримки та ментального здоров'я.

Рецензент:

Катерина Плівачук, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітню програму підвищення кваліфікації педагогічних кадрів «Професійна орієнтація в закладі освіти: сучасні підходи» (далі – Програма) укладено з урахуванням викликів часу і запитів українського суспільства щодо формування нової генерації освічених громадян, здатних діяти ефективно й успішно в умовах людиноорієнтованої Індустрії 5.0, адаптуватися до нових викликів ринку праці цифрового суспільства і досягати успіху в житті. Сучасна система освіти України переживає період глибоких трансформацій, зумовлених євроінтеграційними впливами, викликами війни та потребою формувати покоління громадян, які мають гармонійно поєднувати цінності людського суспільства і можливості інформаційно-цифрових технологій, володіти навичками критичного мислення, відповідальності, самоорганізації та співпраці, здатних усвідомлено підходити до вибору профілю навчання у старшій школі та, відповідно, майбутньої професії/сфери діяльності. У цьому контексті надзвичайно важливою є підготовка педагогічних кадрів, які ефективно запроваджують не лише сучасні освітні технології, а й володіють методиками та інструментами профорієнтаційної роботи з дітьми та молоддю на різних етапах їхнього навчання в ЗЗСО, формують м'які навички, життєві компетентності та лідерські якості. Програма передбачає використання матеріалів та досвіду роботи за Проект DECIDE (Децентралізація для розвитку демократичної освіти) в Україні, що має напрям «DECIDE: ПРОФТЕХ», який фокусується на професійній орієнтації, створюючи пілотні моделі співпраці між владою, школами, закладами профтехосвіти та бізнесом для кар'єрного супроводу учнів, розробляючи профорієнтаційні хаби, курси та готуючи кар'єрних радників, щоб допомогти молоді усвідомлено обирати майбутню професію.

Обсяг підвищення кваліфікації: 24 годин (0.8 кредита ЄКТС).

Форма підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, змішана.

Напрями підвищення кваліфікації: розвиток загальних і професійних компетентностей відповідно до професійних стандартів за професіями «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

Мета: оновлення знань педагогів, набуття ними нових/додаткових навичок/компетентностей у частині оволодіння технологіями, методиками та інструментарієм проведення ефективної професійної орієнтації дітей та молоді, формування у здобувачів освіти м'яких навичок і життєвих компетентностей.

Основні завдання:

- оновлення/набуття нових знань щодо професійної орієнтації дітей та молоді, основних понять і положень, що розкривають її сутність, міжнародних освітніх практик щодо проведення відповідної роботи, зокрема проекту «DECIDE: ПРОФТЕХ»;
- огляд стану і тенденцій сучасного ринку праці, викликів цифрового суспільства щодо ключових компетенцій фахівця нової генерації;
- розгляд сучасних технологій, методик та інструментарію профорієнтаційної роботи в закладі освіти, удосконалення вміння їх використання у процесі викладання шкільних предметів, проведення позакласної роботи, взаємодії з батьками учнів;
- розкриття специфіки професійного самовизначення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх індивідуальних можливостей, інтересів та освітніх потреб, використання технологій та інструментів інклюзивної профорієнтації;
- осмислення важливості та необхідності ефективного використання сучасних технологій, методик та інструментарію професійної орієнтації в ЗЗСО як ключового чинника у виборі профілю навчання у старшій школі, та, відповідно, вибору майбутньої професії/сфери діяльності;

– розвиток морально-етичних засад професійної діяльності педагога, сприяння формуванню єдиного педагогічного середовища фахівців, не байдужих до долі випускників школи, їхньої майбутньої професійної діяльності й життєвого успіху.

Актуальність Програми. Питання підвищення кваліфікації й безперервного професійного розвитку педагогів набуває особливої ваги у зв'язку зі змінами у соціально-економічному житті країни, викликами інформаційно-цифрового суспільства, зрослими вимогами до професійних компетентностей фахівців XXI-го ст., прийняттям Концепції «Нова українська школа», Державного стандарту профільної середньої освіти, виклику ринку праці цифрового суспільства, а також особливостями функціонування закладів освіти в умовах воєнного/повоєнного стану. У цьому контексті надзвичайно важливою стає потреба в педагогічних кадрах, здатних не лише ефективно організовувати освітній процес, забезпечувати його відповідний контент, а й володіти технологіями, методиками та інструментами профорієнтаційної роботи з дітьми та молоддю на різних етапах їхнього навчання в ЗЗСО, сприяти й підтримувати кожного учня у його свідомому виборі профілю навчання в старшій школі, та, відповідно, виборі майбутньої професії/сфери діяльності, формувати м'які навички і життєві компетентності.

Результати навчання

Підвищення кваліфікації передбачає вдосконалення набутих та формування й розвиток професійних компетентностей слухачів щодо технологій, методик та інструментарію профорієнтаційної роботи з дітьми та молоддю на різних етапах їхнього навчання в ЗЗСО, в т.ч. учнів з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання.

Удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей відповідно до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» в межах професійної діяльності або галузі знань передбачає:

Подальший розвиток загальних компетентностей: громадянської (ЗК.01), соціальної (ЗК.02), культурологічної (ЗК.03), когнітивної (ЗК.04), підприємницької (ЗК.05).

Формування та подальший розвиток професійних компетентностей: А1. Мовно-комунікативної, А2. Предметно-методичної, А3. Інформаційно-цифрової, Б.1. Психологічної, Б.2. Емоційно-етичної, Б.3. Компетентності педагогічного партнерства, В.1. Інклюзивної, В.2. Здоров'язбережувальної, В.3. Проєктувальної, Г.1. Прогностичної, Г.2. Організаційної, Г.3. Оцінювально-аналітичної, Д.1. Здатності до навчання впродовж життя.

Основні результати підвищення кваліфікації

Слухачі:

- поглиблено знання з ключових концептів професійної орієнтації дітей та молоді, основних понять і положень, що розкривають її сутність, міжнародних освітніх практик щодо проведення відповідної роботи;
- здійснено огляд стану і тенденцій сучасного ринку праці, викликів цифрового суспільства щодо ключових компетенцій фахівця нової генерації;
- удосконалено вміння використання сучасних технологій, методик та інструментарію професійної орієнтації дітей та молоді у процесі викладання шкільних предметів, проведення позакласної роботи, взаємодії з батьками учнів;
- розкрито особливості професійного самовизначення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх індивідуальних можливостей, інтересів та освітніх потреб, використання технологій та інструментів інклюзивної профорієнтації;
- осмислено важливість та необхідність ефективного використання сучасних підходів до професійної орієнтації в ЗЗСО як ключового чинника у виборі профілю навчання у старшій школі, та, відповідно, вибору майбутньої професії/сфери діяльності;
- подальшого розвитку набули морально-етичні засади професійної діяльності педагога, процес формування єдиного педагогічного середовища фахівців, не байдужих до долі випускників школи, їхньої майбутньої професійної діяльності й життєвого успіху.

Особливості організації освітнього процесу

Вибір форми організації освітнього процесу, методів і засобів для досягнення результатів навчання, визначених Програмою, здійснює суб'єкт ПК.

Очікувані результати навчання за Програмою можуть різнитися залежно від рівня професійних компетентностей слухачів.

Теоретичний складник Програми може реалізовуватися через такі форми роботи як лекції, відеолекції, вебінари, відеоконференції тощо. Практичний складник – через практикуми, навчальні тренінги, семінари, диспути, майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі за дистанційною формою навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення веб-конференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші форми занять в асинхронному режимі проводяться за різними форматами, визначеними суб'єктами ПК.

Слухачі, які успішно пройшли навчання та підсумкову атестацію, отримують свідоцтво (сертифікат) про підвищення кваліфікації встановленого зразка.

Зміст Програми та форми роботи

Зміст Програми передбачає теоретичний та практичний складники навчання слухачів, а також виконання ними самостійної роботи.

Теоретичний складник Програми зорієнтований на оновлення/поглиблення знань слухачів щодо сучасних викликів цифрового суспільства, тренду ринку праці й професій XXI-го ст., ролі педагога у побудові системи професійної орієнтації учнів ЗЗСО.

Практичний складник Програми спрямований на: розвиток практичних умінь і навичок слухачів з удосконалення навички проведення професійної орієнтації дітей та молоді різних вікових категорій, відпрацювання технологій, методик та інструментарію профорієнтаційної роботи, співпраці, пошуку інноваційних рішень у проведенні відповідної роботи з учнями та їхніми батьками, представниками місцевих громад, стейкхолдерів.

Практичні завдання виконуються слухачами під час проведення практики на базі успішних представників різних професій, закладів професійно-технічної (професійної), передвищої та вищої освіти, бізнесу, міжнародних фондів, що передбачено навчально-тематичним планом Програми.

Самостійна робота слухачів передбачає вивчення літературних та інформаційних джерел з професійної орієнтації, матеріалів кращих міжнародних і українських практик, підготовку та активну участь у тематичній дискусії з питань професійної орієнтації та профільного навчання дітей та молоді.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу

➤ *для очного навчання:* мультимедійний проєктор; ноутбук, інтерактивна дошка зі спеціальним програмним забезпеченням, фліп-чарт, персональні комп'ютери, навчальні матеріали, сучасне програмне забезпечення, швидкісний Інтернет-канал;

➤ *для дистанційного навчання:* комп'ютерна техніка (комп'ютер/ноутбук, веб-камера, мікрофон), доступ до швидкісного Інтернет-каналу, LMS суб'єкта ПК, програмне забезпечення для проведення занять за дистанційною формою.

ОРІЄНТОВНИЙ НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

п/н	Назва теми	Інтеракт лекції	Практичні	Самост робота	Всього годин
1.	Цифрове суспільство: школа і виклики ринку праці	2		2	4
2.	Служба кар'єрного радника як провідника у світі професій		2	1	3

3.	Моделі профорієнтаційної роботи в дошкільній і початковій освіті		2	1	3
4.	Моделі профорієнтаційної роботи у 5-8 класах		2	1	3
5.	Модель системної профорієнтаційної роботи у 9-11 (12) класах: стратегії кар'єрного проєктування та професійного самовизначення випускників		2	1	3
6.	Профорієнтаційна робота в умовах інклюзивного освітнього середовища	1	2	1	4
7.	Тематична дискусія «Сучасна школа і потреби учнів у підготовці до свідомого вибору майбутньої професії: допомагаємо чи не заважаємо?»		4		4
	Всього годин	3	14	7	24

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Цифрове суспільство: школа і виклики ринку праці

Цифровізація і штучний інтелект як глобальний виклик. Ринок праці сьогодення і найближчого майбутнього: стан і тенденції. Ключові компетенції фахівця сучасного ринку праці. Профорієнтація як складова розвитку людського потенціалу, ключ до адаптації молоді в мінливому світі, інвестиція у майбутнє кожної дитини і суспільства. Модель ефективної професійної орієнтації в ЗЗСО. Комплексний підхід: знання, навички, ресурси, практика. Кар'єрний радник – провідник у світі професій. Основні ролі школи і педагога у професійній орієнтації: психолого-педагогічний супровід учнів; активізація самопізнання та мотивації до свідомого вибору профілю навчання у старшій школі та вибору майбутньої професії; співпраця з батьками, психологами, кар'єрними консультантами.

Тема 2. Служба кар'єрного радника як провідника у світі професій

Створення служби кар'єрного радника як вагома складова реалізації завдань Нової української школи. Нормативно-правове забезпечення діяльності служби кар'єрного радника: що може і має зробити керівник закладу освіти, педагоги, батьківська громада, місцева влада. Посадова інструкція кар'єрного радника ЗЗСО. Етапи і шляхи побудови моделі системної професійної орієнтації у ЗЗСО: професія починається з мрії. Взаємодія і співпраця з суб'єктами моделі як ключовий фактор успішності професійної орієнтації дітей та молоді. Роль кар'єрного радника у формуванні в школярів культури самопізнання, усвідомленого вибору, вміння не боятися змін. Технології та інструменти роботи кар'єрного радника. Кар'єрний радник як навігатор можливостей дитини у виборі професії: Що саме ми даємо учневі? Що отримує школа?

Тема 3. Моделі профорієнтаційної роботи в дошкільній і початковій освіті

Профорієнтаційна робота в дошкільній та початковій освіті як важлива складова формування життєвої компетентності дитини, її позитивного ставлення до праці, пізнання світу професій. Нормативно-правові засади профорієнтаційної роботи в закладах дошкільної освіти та початковій школі. Рання профорієнтація, що реалізується через ігрову, пізнавальну, комунікативну та творчу діяльність. Поняття та структура моделі профорієнтаційної роботи, її мета, завдання, принципи та основні компоненти (цільовий, змістовий, діяльнісний, результативний). Педагогічні умови ефективної реалізації профорієнтаційної моделі (вікові особливості, інтегрований підхід, партнерська взаємодія з батьками, використання гри, проєктної діяльності, зустрічей із представниками різних професій). Роль вихователя та вчителя початкових класів як фасилітатора пізнання дитиною світу професій і власних інтересів та здібностей.

Модель профорієнтаційної роботи психолога, що ґрунтується на вікових психологічних особливостях дітей дошкільного віку та учнів початкової школи, принципах наступності

освіти, індивідуального підходу та компетентнісної парадигми. Сучасні психодіагностичні, ігрові та розвивальні інструменти виявлення інтересів, нахилів, здібностей і сильних сторін дитини, які формують основу для подальшого усвідомленого вибору освітнього профілю.

Тема 4. Моделі профорієнтаційної роботи у 5-8 класах

Профорієнтація у 5-8 класах: цілі та завдання. Реалістична мета: формування усвідомленого освітньо-професійного вибору.

Вікові особливості учнів як обмеження й ресурс моделі. Когнітивна нестабільність і пошук ідентичності. Схильність до соціального наслідування та короткострокових рішень.

Закономірності формування пізнавальних, навчальних і позанавчальних інтересів, розвиток здібностей і схильностей учнів, а також вплив освітнього середовища школи на процес самопізнання та становлення особистості дитини.

Побудова структури моделі профорієнтаційної роботи: кроки впровадження. Самопізнання (інтереси, здібності, цінності). Світ професій і ринку праці.

Профорієнтація як частина освітнього процесу, а не окремий захід. Інтеграція профорієнтації в предмети (біологія, географія, «Підприємництво та фінансова грамотність», технології тощо).

Методики та інструменти профорієнтаційної роботи в 5-8 класах. Анкетування й опитувальники. Проектні та дослідницькі завдання. Освітні кейси та рольові моделі професій. Профорієнтаційні практики. Міні-проекти, міжпредметні модулі, навчальні симуляції.

Зустрічі з успішними фахівцями-представниками різних професій як аналітична та мотиваційна подія. Взаємодія з батьками у моделі профорієнтації. Узгодження очікувань. Типові конфлікти «батьківський сценарій – інтереси дитини».

Оцінювання результатів профорієнтаційної роботи. Що реально можна оцінити (не сам професійний вибір, а готовність до нього). Критерії: усвідомленість, аргументованість, гнучкість вибору.

Аналіз ресурсів школи. Планування системної роботи на навчальний рік. Командна взаємодія педагогів.

Тема 5. Модель системної профорієнтаційної роботи у 9-11 (12) класах: стратегії кар'єрного проектування та професійного самовизначення випускників

Психологічний супровід вибору: Аналіз вікових особливостей старшокласників (15–18 років). Робота з «кар'єрною тривою» та формування відповідальності за вибір профілю навчання. Використання концепції «людина і світ професій» для розширення горизонтів самовизначення.

Діагностична вертикаль: Впровадження діагностичних мінімумів для об'єктивної оцінки здібностей, темпераменту та мотиваційної сфери. Перехід від хаотичного тестування до створення індивідуального психологічного профілю учня, що корелюється з вимогами ринку праці 2026+.

Інструментарій «Дія.Освіта» та цифрові проби: Інтеграція сучасних онлайн-сервісів у виховний процес. Використання симуляторів професій та освітніх серіалів як безпечного простору для «професійних примірок» без ризику помилки.

Управлінський дизайн: Побудова взаємодії «адміністрація – класний керівник – батьки». Адміністративна роль у забезпеченні профілізації старшої школи та створенні партнерств із закладами професійної та вищої освіти. Класний керівник як модератор індивідуальної освітньої траєкторії учня. Ефективна взаємодія школи і батьків у супроводі й підтримці дитини у виборі профілю навчання та майбутньої професії.

Тема 6. Профорієнтаційна робота в умовах інклюзивного освітнього середовища

Теоретичні засади інклюзивної професійної орієнтації (поняття, мета, завдання та принципи), практичні інструменти його реалізації в закладі освіти. Нормативно-правові засади профорієнтаційної роботи в умовах інклюзивного навчання.

Аналіз особливостей професійного самовизначення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх індивідуальних можливостей, інтересів та освітніх потреб, роль педагогічних працівників, практичного психолога, соціального педагога та

команди психолого-педагогічного супроводу у формуванні індивідуальної професійної траєкторії учня, вивчення його задатків, інтересів, уподобань щодо вибору профілю навчання та майбутньої професії.

Інструменти і технології інклюзивної профорієнтації: аналіз практичних кейсів, адаптації профорієнтаційних методик і діагностичних інструментів, розроблення індивідуальних маршрутів професійного розвитку, планування професійних проб і профільних освітніх траєкторій з урахуванням ресурсів закладу освіти, громади та міжвідомчої взаємодії.

Тема 7. Тематична дискусія «Сучасна школа і потреби учнів у підготовці до свідомого вибору майбутньої професії: допомагаємо чи не заважаємо?»

Світ цифрових технологій і нових професій: школа втручається у вибір професії чи супроводжує й допомагає дитині у такому виборі?

Як маємо спрацювати, щоб побудувати цілісну систему професійної орієнтації у ЗЗСО? Чи реально вирішити це питання в умовах воєнного/повоєнного часу?

Вчитель реально здатен допомогти учням в успішному виборі професії сучасного цифрового суспільства? Чи краще нехай не заважає?

Вплив батьків на вибір профілю навчання і подальшого визначення дитини щодо вибору професії: «за» і «проти».

Що, на вашу думку, важливіше: отримання диплома про вищу освіту чи вибір улюбленої роботи (професії)? Чи завжди ці два поняття співпадають у житті молодого людини?

Питання для самостійної роботи

1. Ознайомтеся зі звітом Світового Економічного Форуму «Майбутнє робочих місць: 2025» (The Future of Jobs Report 2025. (<https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/digest/>)) та проаналізувати стан і тенденції ринку праці у Вашому регіоні, окреслити перспективи роботи ЗЗСО щодо проведення професійної орієнтації з дітьми та молоддю у контексті сучасних викликів.

2. Проаналізуйте можливості реалізації ранньої профорієнтації в закладі дошкільної освіти або початковій школі, з урахуванням вікових особливостей.

3. Доберіть приклади (фрагменти) ігрових або інтегрованих занять, які сприяють формуванню у дітей позитивного ставлення до праці та професій.

4. Обґрунтуйте забезпечення наступності профорієнтаційної роботи між дошкільною, початковою та базовою середньою освітою в контексті профільного навчання.

5. Профорієнтація у базовій школі: конструювання фрагменту профорієнтаційної роботи для 5-8 класів в умовах обмежень (немає штатного психолога, немає окремих годин на профорієнтацію, батьки мають суперечливі очікування, клас неоднорідний за мотивацією).

Завдання: запропонуйте 1 профорієнтаційний інструмент, інтегрований у ваш предмет. Які зміни в учнів відбуваються після профорієнтаційного втручання і чи пов'язані вони саме з ним?

Інструкційна картка.

Оберіть один профорієнтаційний інструмент (проект, кейс тощо).

Зафіксуйте початковий стан учнів (рівень аргументованості вибору, перелік альтернатив, готовність змінювати рішення).

Проведіть діяльність, використавши обраний інструмент.

Повторно зафіксуйте ті самі показники.

Проаналізуйте: що змінилося, що залишилося сталим, що могло змінитися з інших причин.

6. Кар'єрний радник – це не вузький фахівець, а система підтримки школяра. Це той, хто:

- бачить потенціал там, де дитина його не помічає;
- дає орієнтири, але не обмежує;
- навчає мислити критично та сміливо;
- відкриває двері, у які дитина ще боїться постукати.

7. Обґрунтуйте Ваше бачення яким чином профільне навчання може бути інтегроване в систему інклюзивної профорієнтаційної роботи закладу освіти.
8. Проаналізуйте умови та ресурси закладу освіти, що можуть забезпечувати ефективне професійне самовизначення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Запропонуйте Ваше бачення щодо забезпечення якості такої роботи у закладі освіти.
9. Інтеграція цифрового контенту платформи "Дія. Освіта" може бути включено до плану виховної роботи класного керівника 9-11 класів.
Завдання: Ознайомтеся з переліком професійних серіалів на платформі та розробіть сценарій однієї «виховної години майбутнього» для конкретного профілю (наприклад, ІТ, медицина чи креативні індустрії).
10. Алгоритм психолого-педагогічного консультування батьків при розбіжності їхніх очікувань із професійними нахилами дитини.
Завдання: Спираючись на посібник З. Охріменко (2025), сформулюйте 5 практичних порад для батьків випускників, які допоможуть їм стати конструктивними партнерами у професійному виборі дитини.

Список рекомендованих джерел

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 №2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Про дошкільну освіту: Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20>
4. Положення про деякі типи організації освітньої діяльності закладів дошкільної освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2025 р. № 818. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/949/94999/68711e31ea9d5610876400.pdf>
5. Державний стандарт початкової освіти: постанова Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
6. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 №1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
7. Професійний стандарт за професією «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf>
8. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>
9. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>.
10. Міністерство освіти і науки України. (2021, 10 серпня). «Про проведення експерименту за темою: «Професійна орієнтація у Новій українській школі на червень 2021-грудень 2026 роки». (901). URL: <http://surl.li/gbvtf>
11. Міністерство освіти і науки України. Профорієнтація школярів. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/proforientatsiya-shkolyariv?utm_source=chatgpt.com
12. Міністерство освіти і науки України. Навчальні програми для 1-4 класів: наказ від 12.08.2022 № 743 URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovih-osvitnih-ta-navchalnih-program-dlya-1-2-ta-3-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
13. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо ознайомлення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку зі світом професій. – Київ: МОН України, 2020. – 38 с.

14. Міністерства освіти і науки України. Про затвердження Орієнтовних переліків матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення закладу дошкільної освіти: наказ від 13 серпня 2025 року № 1138. URL: https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/95376/#google_vignette
15. Національне форсайт-дослідження «Україна – 2035: людський капітал та ринок праці». URL: <https://hryoutest.in.ua/learn/capital/#/lessons/bjYCExrlf7 HJrKd4za6ERjuc6VDiEoWM>.
16. Базовий компонент дошкільної освіти / Байєр О.М. та ін. 2021. 37 с. URL: <https://bit.ly/3CannQl>
17. Беленька Г. В. Профорієнтація дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах Нової української школи : метод. посіб. / Г. В. Беленька. – Київ: Слово, 2019. – 112 с.
18. Гончаренко С. У., Савченко О. Я. Педагогічні засади ранньої профорієнтації особистості: монографія. – Київ : Педагогічна думка, 2018. – 176 с.
19. Гуцан Л.А, Морін О.Л., Охріменко З.В., Пархоменко О.М., Гриценко Л.І. & Ткачук І.І. (2016). Професійне самовизначення учнівської молоді в умовах освітнього округу: монографія (О. Л. Морін, ред.). Харків: «Друкарня Мадрид». URL: <http://surl.li/oiixc>
20. Джинчарадзе Н.Г., Літвінчук Л.Й., Савченко Н.В., Ортікова Н.В., Балашова Н.В., Грамма О.В., Богуслав М.В. Путівник профорієнтації : наук.-практ. реком. – К.: ІПК ДСЗУ, 2018. – 43 с. – URL: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/putivnyk-proforiyentaciyi-201>
21. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби / Уклад. В. Г. Панок [та ін.]. — К.: МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/minimumi.pdf>
22. Зміст, форми й методи формування кар'єрної спрямованості в учнів ЗЗСО: метод. посібник / З. В. Охріменко, О. Л. Морін [та ін.] ; за ред. З. В. Охріменко. — Івано-Франківськ: НАІР, 2025. — 76 с. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1pQz9Wq2qCIB1-u55rvecC7CJh4VwS8Xz>
23. Капченко Л.М., Савченко Н.В., Ортікова Н.В., Балашова Н.В., Літвінчук Л.Й., Грамма О.В. Конспект профорієнтаційного заняття «Професії майбутнього» : наук.-практ. реком. – К.: ІПК ДСЗУ, 2017. – 35 с.
24. Капченко Л.М., Савченко Н.В., Літвінчук Л.Й., Грамма О.В. Професії майбутнього для України: наук.-практ. розробка – К.: ІПК ДСЗУ, 2017. – 47 с.
25. Клокар Н.І. Професійний розвиток педагога цифрового середовища: концептуальні засади. XII Міжнародної науково-практичної конференції «SCIENCE AND TECHNOLOGY: CHALLENGES, PROSPECTS AND INNOVATIONS». 17-19.07.2025 р. Осака, Японія. С.64-75.
26. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 232 с.
27. Кремень В.Г., Топузов О.М., Ляшенко О.І., О. І., Мальований, Ю. І., & Засєкіна, Т. М. (2023). Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 5(2), 1-8. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201>
28. Людина і світ професій: навч.-метод. посібник (для 8–9-х кл.) / О. В. Мельник, О. Л. Морін [та ін.] ; за ред. О. Л. Мельника. — Івано-Франківськ: «НАІР», 2015. — 160 с. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1pQz9Wq2qCIB1-u55rvecC7CJh4VwS8Xz>
29. Ляшенко Л. М. Модель профорієнтаційної роботи в закладах дошкільної освіти // Вісник післядипломної освіти. – 2021. – Вип. 15. – С. 92–101.
30. Методичні рекомендації з профорієнтаційної роботи. — Київ: Український інститут освіти дорослих, 2021. – PDF.
31. Навички, необхідні роботодавцям. Підсумки опитування роботодавців STEP Світовим банком: Мат-ли робочої наради 24.10.2016. – К., 2016. – 10 с.
32. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Бібік Н.М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
33. Платформа «Дія.Освіта». Розділ «Профорієнтація та кар'єра». URL: <https://osvita.diiia.gov.ua/>

34. Професійна орієнтація у новій українській школі. Методичні матеріали. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1pQz9Wq2qCIB1-u55rvecC7CJh4VwS8Xz>
35. Прохоренко Л. Інклюзивне навчання. Дитина із труднощами у навчанні / Леся Прохоренко. – Київ: Літера ЛТД, 2019. – 48 с. – ISBN 978-966-945-015-9.
36. Савченко О. Я. Формування уявлень про світ професій у дітей молодшого шкільного віку // Початкова школа. – 2020. – № 6. – С. 3–8.
37. Універсальний дизайн в освіті: посібник/під ред. Н. З. Софій. – Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 76 с.
38. Шевців З. М Основи інклюзивної педагогіки: підручник / Шевців З. М., видання 2-ге, виправлене, доповнене. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2024. -264 с.
39. Швейцарсько-український проєкт DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» «DECIDE: ПРОФТЕХ» URL: <https://decide.in.ua/>
40. Юрчинська Г. К. Профорієнтація: Навчальний посібник. – К.: Київський університет, 2016. – 271 с.
41. The Future of Jobs Report 2025. URL:<https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/digest/>.